

PEDAGOGIK DIAGNOSTIKA METODOLOGIYASINING ASOSIY YONDASHUVLARI: QIYOSIY VA KONSEPTUAL TAHLIL

Amina Aslonova

Annotatsiya. Mazkur maqolada pedagogik diagnostika metodologiyasining asosiy yondashuvlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda pedagogik diagnostika jarayonining nazariy asoslari, diagnostik metodologiyaning tarkibiy elementlari hamda ta'lim jarayonida qo'llaniladigan metodologik yondashuvlar qiyosiy jihatdan o'rganildi. Xususan, tizimli, faoliyatga asoslangan, kompetensiyaga asoslangan va integrativ yondashuvlarning metodologik xususiyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijasida pedagogik diagnostika metodologiyasining konseptual modeli ishlab chiqildi hamda ta'lim jarayonida diagnostik yondashuvlardan samarali foydalanish imkoniyatlari asoslab berildi.

Kalit so'zlar. pedagogik diagnostika, diagnostika metodologiyasi, ta'lim diagnostikasi, kompetensiyaviy baholash, pedagogik monitoring, tizimli yondashuv, integrativ yondashuv, pedagogik baholash

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quv jarayonining samaradorligini aniqlash, ta'lim natijalarini baholash hamda o'quvchilarning rivojlanish darajasini aniqlash muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan pedagogik diagnostika ta'lim jarayonining samaradorligini baholash va uni takomillashtirishga xizmat qiluvchi muhim ilmiy yo'nalish hisoblanadi. Pedagogik diagnostika o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini aniqlash, o'quv jarayonining natijadorligini tahlil qilish hamda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan metod va vositalar tizimini o'z ichiga oladi.

Pedagogik diagnostika samaradorligi ko'p jihatdan uning metodologik asoslariga bog'liq. Diagnostika jarayonida qo'llaniladigan metodologik yondashuvlar ta'lim jarayonini tahlil qilish, o'quvchilarning rivojlanish darajasini aniqlash hamda pedagogik jarayonni boshqarish imkoniyatlarini belgilab beradi. Shu sababli pedagogik diagnostika metodologiyasini ilmiy jihatdan tahlil qilish hamda uning asosiy yondashuvlarini aniqlash pedagogika fanining dolzarb ilmiy muammolaridan biri hisoblanadi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasi pedagogik jarayonni ilmiy asosda o‘rganish, ta’lim natijalarini baholash hamda pedagogik faoliyatni takomillashtirishga xizmat qiluvchi metodologik prinsiplardan iboratdir. Ushbu metodologiya diagnostik jarayonni tizimli ravishda tashkil etish, ta’lim jarayonining muhim komponentlarini aniqlash hamda pedagogik qarorlar qabul qilish uchun zarur bo‘lgan ilmiy asoslarni yaratadi.

Mazkur maqolaning maqsadi pedagogik diagnostika metodologiyasining asosiy yondashuvlarini qiyosiy va konseptual jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil hamda ilmiy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot natijalari pedagogik diagnostika metodologiyasining nazariy asoslarini aniqlash hamda ta’lim jarayonida diagnostik yondashuvlardan samarali foydalanish imkoniyatlarini belgilashga xizmat qiladi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasi ta’lim jarayonini ilmiy asosda tahlil qilish va baholashga qaratilgan nazariy tamoyillar, metodlar va konseptual yondashuvlar majmuini o‘z ichiga oladi. Mazkur metodologiya pedagogik jarayonning holatini aniqlash, ta’lim natijalarini baholash hamda o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasining muhim jihatlaridan biri ta’lim jarayonini kompleks tizim sifatida o‘rganishdan iboratdir. Bu jarayonda o‘quvchilarning bilim darajasi, o‘quv faoliyatining samaradorligi, o‘qituvchining pedagogik faoliyati hamda ta’lim muhiti kabi omillar o‘zaro bog‘liq holda tahlil qilinadi. Shu sababli pedagogik diagnostika metodologiyasi pedagogika, psixologiya va ta’lim nazariyasining integratsiyasi asosida shakllanadi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasi bir qator ilmiy prinsiplarga asoslanadi. Ular qatoriga obyektivlik, tizimlilik, komplekslik, izchillik hamda diagnostik natijalarni prognozlash imkoniyati kiradi. Obyektivlik prinsipi diagnostika natijalarining aniq va ishonchli bo‘lishini ta’minlaydi. Tizimlilik prinsipi pedagogik jarayonning barcha elementlarini o‘zaro bog‘liq holda o‘rganishni nazarda tutadi. Komplekslik prinsipi esa ta’lim jarayonining turli jihatlarini birgalikda tahlil qilish imkonini beradi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasi ta’lim jarayonini baholash bilan cheklanib qolmay, balki pedagogik faoliyatni takomillashtirishga ham xizmat qiladi. Diagnostik

tahlil natijalari asosida ta'lim jarayonidagi muammolar aniqlanadi, o'quvchilarning rivojlanish istiqbollari belgilanadi hamda ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish uchun zarur bo'lgan pedagogik qarorlar ishlab chiqiladi.

Pedagogik diagnostika jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan unda qo'llaniladigan metodologik yondashuvlarga bog'liq. Zamonaviy pedagogika fanida pedagogik diagnostika bir nechta metodologik yondashuvlar asosida amalga oshiriladi. Ushbu yondashuvlar ta'lim jarayonini kompleks tahlil qilish, o'quvchilarning rivojlanish darajasini aniqlash hamda pedagogik jarayonning samaradorligini baholash imkonini beradi.

Tizimli yondashuv pedagogik diagnostika metodologiyasining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvga ko'ra ta'lim jarayoni o'zaro bog'liq elementlardan tashkil topgan murakkab tizim sifatida qaraladi. Pedagogik diagnostika jarayonida o'quvchilar, o'qituvchi, ta'lim mazmuni, o'quv metodlari va ta'lim muhiti kabi komponentlar o'zaro aloqador holda tahlil qilinadi.

Tizimli yondashuv diagnostika jarayonida ta'lim tizimining barcha elementlarini kompleks o'rganish imkonini beradi. Bu yondashuv yordamida pedagogik jarayonning strukturasi, uning ichki aloqalari hamda ta'lim natijalariga ta'sir etuvchi omillar aniqlanadi. Natijada pedagogik diagnostika jarayoni yanada obyektiv va ilmiy asoslangan holda amalga oshiriladi.

Faoliyatga asoslangan yondashuv pedagogik diagnostika jarayonida o'quvchilarning o'quv faoliyatini tahlil qilishga qaratilgan. Ushbu yondashuvga ko'ra ta'lim natijalari faqatgina bilimlarni o'zlashtirish darajasi bilan emas, balki o'quvchilarning faoliyat jarayonidagi ishtiroki va mustaqil ishlash qobiliyati orqali ham baholanadi.

Faoliyatga asoslangan yondashuv o'quvchilarning o'quv jarayonidagi faol ishtirokini rag'batlantiradi hamda ularning mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini aniqlash imkonini beradi. Shu sababli zamonaviy ta'lim tizimida ushbu yondashuv pedagogik diagnostikaning muhim metodologik asoslaridan biri sifatida qaraladi.

Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaga asoslangan yondashuv pedagogik diagnostika metodologiyasining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning nafaqat bilimlarini, balki ularning amaliy ko'nikmalari, kommunikativ qobiliyatlari hamda muammolarni hal qilish kompetensiyalarini baholashga qaratilgan.

Kompetensiyaviy yondashuv pedagogik diagnostika jarayonini yanada kengroq talqin qilish imkonini beradi. Bu yondashuv ta'lim natijalarini baholashda o'quvchilarning real hayotiy vaziyatlarda bilimlarini qo'llash qobiliyatini aniqlashga e'tibor qaratadi. Natijada pedagogik diagnostika ta'lim jarayonining amaliy samaradorligini aniqlashga xizmat qiladi.

Integrativ yondashuv pedagogik diagnostika jarayonida turli fanlar va metodologik yondashuvlarning integratsiyasiga asoslanadi. Bu yondashuv pedagogik diagnostikani pedagogika, psixologiya va ta'lim nazariyasi kabi fanlar bilan uzviy bog'liq holda o'rganishni nazarda tutadi.

Integrativ yondashuv diagnostika jarayonini kompleks tarzda tashkil etish imkonini beradi. Ushbu yondashuv yordamida o'quvchilarning intellektual rivojlanishi, shaxsiy xususiyatlari va o'quv faoliyati birgalikda tahlil qilinadi. Natijada pedagogik diagnostika jarayoni yanada mukammal va ilmiy asoslangan tizimga aylanadi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasida qo'llaniladigan yondashuvlar o'ziga xos metodologik xususiyatlarga ega. Ularning qiyosiy tahlili pedagogik diagnostika tizimini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasining asosiy yondashuvlari: qiyosiy va konseptual tahlil

Pedagogik diagnostika zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonining samaradorligini aniqlash, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini baholash hamda pedagogik faoliyat natijadorligini tahlil qilish diagnostik jarayon orqali amalga oshiriladi. Shu sababli pedagogik diagnostika nafaqat baholash vositasi, balki ta'lim jarayonini boshqarish, rivojlantirish va takomillashtirishga xizmat qiluvchi muhim ilmiy yo'nalish sifatida qaraladi. Pedagogik

diagnostika samaradorligi esa ko‘p jihatdan uning metodologik asoslariga bog‘liq bo‘lib, diagnostika jarayonida qo‘llaniladigan ilmiy yondashuvlar ta‘lim jarayonini tahlil qilishning mazmuni va usullarini belgilab beradi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasi ta‘lim jarayonini ilmiy asosda o‘rganish, o‘quvchilarning rivojlanish darajasini aniqlash hamda pedagogik faoliyat samaradorligini baholashga qaratilgan nazariy prinsiplardan, metodlardan va konseptual yondashuvlardan iboratdir. Mazkur metodologiya pedagogik jarayonni tizimli ravishda tahlil qilish, diagnostika natijalarini ilmiy asosda talqin qilish hamda ta‘lim jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi. Pedagogik diagnostika metodologiyasi pedagogika, psixologiya va ta‘lim nazariyasi kabi fanlar integratsiyasi asosida shakllanadi. Shu bois diagnostika jarayoni o‘quvchilarning bilim darajasi, o‘quv faoliyati, shaxsiy rivojlanishi hamda ta‘lim muhitining ta‘sirini kompleks tarzda o‘rganishni talab qiladi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasining muhim tamoyillaridan biri obyektivlik prinsipidir. Obyektivlik diagnostika natijalarining aniq va ishonchli bo‘lishini ta‘minlaydi hamda pedagogik jarayonni ilmiy asosda baholash imkonini yaratadi. Shuningdek, tizimlilik prinsipi pedagogik diagnostika jarayonini ta‘lim tizimining barcha komponentlari bilan o‘zaro bog‘liq holda o‘rganishni nazarda tutadi. Komplekslik prinsipi esa diagnostika jarayonida ta‘lim jarayonining turli jihatlarini birgalikda tahlil qilishni taqozo etadi. Bundan tashqari, prognozlash prinsipi diagnostika natijalari asosida o‘quvchilarning kelgusidagi rivojlanish istiqbollarini aniqlash imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik diagnostika metodologiyasida bir nechta ilmiy yondashuvlar keng qo‘llaniladi. Ushbu yondashuvlar diagnostika jarayonining nazariy asoslarini belgilash bilan birga, ta‘lim jarayonini samarali tahlil qilish imkonini yaratadi. Eng muhim metodologik yondashuvlar qatoriga tizimli yondashuv, faoliyatga asoslangan yondashuv, kompetensiyaga asoslangan yondashuv hamda integrativ yondashuv kiradi.

Tizimli yondashuv pedagogik diagnostika metodologiyasining asosiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvga ko‘ra ta‘lim jarayoni o‘zaro bog‘liq elementlardan tashkil topgan murakkab tizim sifatida qaraladi. Pedagogik diagnostika jarayonida o‘quvchilar, o‘qituvchi, ta‘lim mazmuni, o‘quv metodlari va ta‘lim muhiti kabi

komponentlar o‘zaro aloqador holda o‘rganiladi. Tizimli yondashuv diagnostika jarayonida ta’lim tizimining barcha elementlarini kompleks tahlil qilish imkonini beradi. Natijada pedagogik jarayonning ichki tuzilishi, uning rivojlanish qonuniyatlari hamda ta’lim natijalariga ta’sir etuvchi omillar aniqlanadi. Bu esa pedagogik diagnostika jarayonini yanada ilmiy asoslangan holda tashkil etish imkonini yaratadi.

Faoliyatga asoslangan yondashuv pedagogik diagnostika jarayonida o‘quvchilarning o‘quv faoliyatini tahlil qilishga qaratilgan. Ushbu yondashuvga ko‘ra ta’lim natijalari faqatgina bilimlarni o‘zlashtirish darajasi bilan emas, balki o‘quvchilarning faoliyat jarayonidagi ishtiroki, mustaqil fikrlashi va muammolarni hal qilish qobiliyati orqali ham baholanadi. Faoliyatga asoslangan yondashuv o‘quvchilarning o‘quv jarayonida faol ishtirokini ta’minlashga xizmat qiladi hamda ularning amaliy ko‘nikmalarini aniqlash imkonini beradi. Shu sababli zamonaviy ta’lim tizimida ushbu yondashuv pedagogik diagnostika metodologiyasining muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi.

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv zamonaviy pedagogik diagnostikaning eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki ularning amaliy ko‘nikmalari, kommunikativ qobiliyatlari va ijtimoiy kompetensiyalarini ham baholashga qaratilgan. Kompetensiyaviy yondashuv ta’lim natijalarini real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatlarini aniqlashga alohida e’tibor qaratadi. Bu yondashuv ta’lim jarayonining amaliy samaradorligini aniqlashga yordam beradi hamda o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishini baholash imkonini yaratadi.

Integrativ yondashuv pedagogik diagnostika jarayonida turli metodologik yondashuvlarning o‘zaro uyg‘unlashuvini nazarda tutadi. Ushbu yondashuv pedagogika, psixologiya va ta’lim nazariyasi kabi fanlarning ilmiy yutuqlarini birlashtirish orqali diagnostika jarayonini kompleks tarzda tashkil etish imkonini beradi. Integrativ yondashuv yordamida o‘quvchilarning intellektual rivojlanishi, shaxsiy xususiyatlari va o‘quv faoliyati birgalikda tahlil qilinadi. Natijada pedagogik diagnostika jarayoni yanada mukammal va ilmiy asoslangan tizimga aylanadi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasida qo'llaniladigan yondashuvlar o'zining metodologik xususiyatlari bilan bir-biridan farq qiladi. Shu bilan birga, ular umumiy maqsadga — ta'lim jarayonining samaradorligini aniqlashga xizmat qiladi. Tizimli yondashuv ta'lim jarayonini kompleks tizim sifatida o'rganish imkonini bersa, faoliyatga asoslangan yondashuv o'quvchilarning o'quv faoliyatini tahlil qilishga qaratilgan. Kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini aniqlashga yordam beradi, integrativ yondashuv esa turli diagnostik metodlarni birlashtirish orqali ta'lim jarayonini kompleks baholash imkonini yaratadi. Shu sababli pedagogik diagnostika jarayonida ushbu yondashuvlardan kompleks tarzda foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasining konseptual modeli diagnostika jarayonining asosiy bosqichlarini o'z ichiga oladi. Birinchi bosqich diagnostik maqsadni aniqlashdan iborat bo'lib, unda ta'lim jarayonida baholanishi lozim bo'lgan ko'rsatkichlar belgilanadi. Ikkinchi bosqich diagnostik metodlarni tanlash bosqichi hisoblanadi. Ushbu bosqichda ta'lim jarayonini baholash uchun mos metodlar va vositalar aniqlanadi. Uchinchi bosqich diagnostik jarayonni amalga oshirishdan iborat bo'lib, bunda o'quvchilarning bilim va ko'nikmalari, o'quv faoliyati hamda rivojlanish darajasi o'rganiladi. To'rtinchi bosqich diagnostik natijalarni tahlil qilish va umumlashtirish bosqichi bo'lib, unda olingan natijalar ilmiy jihatdan tahlil qilinadi hamda pedagogik xulosalar chiqariladi. Oxirgi bosqich diagnostika natijalari asosida pedagogik qarorlar qabul qilishdan iborat bo'lib, ushbu qarorlar ta'lim jarayonini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, pedagogik diagnostika metodologiyasi ta'lim jarayonini ilmiy asosda tahlil qilish hamda uning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagogik diagnostika jarayonida turli metodologik yondashuvlardan foydalanish ta'lim natijalarini yanada aniq va obyektiv baholash imkonini beradi. Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik diagnostika nafaqat baholash vositasi, balki ta'lim jarayonini boshqarish va rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim ilmiy-amaliy mexanizm sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli pedagogik diagnostika metodologiyasini yanada rivojlantirish,

uning nazariy asoslarini takomillashtirish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan integratsiyalash muhim ilmiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasining rivojlanishi ta'lim jarayonining murakkablashuvi va zamonaviy jamiyatning ta'limga qo'yilayotgan talablarining ortib borishi bilan uzviy bog'liqdir. Hozirgi davrda ta'lim tizimida faqat bilimlarni tekshirish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, ijodiy fikrlashi, kommunikativ kompetensiyalari va ijtimoiy faoliyatini ham baholash zarurati yuzaga kelmoqda. Shu sababli pedagogik diagnostika metodologiyasi ham zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda rivojlanib bormoqda.

Pedagogik diagnostikaning zamonaviy metodologik yondashuvlari ta'lim jarayonini yanada chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi. Masalan, kompetensiyaviy yondashuv ta'lim natijalarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatini aniqlashga qaratilgan bo'lsa, faoliyatga asoslangan yondashuv o'quvchilarning o'quv faoliyatidagi faol ishtirokini baholashga e'tibor qaratadi. Tizimli yondashuv esa ta'lim jarayonining barcha komponentlarini o'zaro bog'liq holda o'rganish imkonini beradi. Integrativ yondashuv esa turli metodologik yondashuvlarning o'zaro uyg'unlashuvi orqali diagnostika jarayonini yanada kompleks tarzda tashkil etishga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik diagnostika metodologiyasining muhim xususiyatlaridan biri axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanishdir. Raqamli ta'lim muhitining rivojlanishi diagnostika jarayonini avtomatlashtirish, ta'lim natijalarini tezkor tahlil qilish hamda o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini monitoring qilish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Elektron test tizimlari, onlayn baholash platformalari va ta'lim monitoringi tizimlari pedagogik diagnostikaning samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, pedagogik diagnostika ta'lim sifatini boshqarish tizimining muhim elementi sifatida ham qaraladi. Diagnostika natijalari ta'lim jarayonidagi mavjud muammolarni aniqlash, o'quv jarayonining samaradorligini baholash hamda pedagogik faoliyatni takomillashtirishga yordam beradi. Shu sababli pedagogik diagnostika ta'lim tizimini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim ilmiy-amaliy vosita hisoblanadi.

Pedagogik diagnostika metodologiyasini takomillashtirish jarayonida xalqaro tajribani o‘rganish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Rivojlangan mamlakatlar ta’lim tizimida qo‘llanilayotgan baholash va diagnostika tizimlari ta’lim sifatini oshirishda muhim rol o‘ynamoqda. Xususan, xalqaro baholash dasturlari o‘quvchilarning bilim va kompetensiyalarini baholashning zamonaviy metodlarini taklif etadi. Ushbu tajribalar pedagogik diagnostika metodologiyasini rivojlantirishda muhim ilmiy asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Pedagogik diagnostika metodologiyasining konseptual rivojlanishi ta’lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Diagnostika jarayonining ilmiy asosda tashkil etilishi ta’lim natijalarini obyektiv baholash, o‘quvchilarning individual rivojlanish xususiyatlarini aniqlash hamda pedagogik faoliyatni takomillashtirishga xizmat qiladi. Shu sababli pedagogik diagnostika metodologiyasini chuqur o‘rganish va uni amaliyotga tatbiq etish zamonaviy pedagogika fanining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik diagnostika metodologiyasi ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi. Pedagogik diagnostikada qo‘llaniladigan tizimli, faoliyatga asoslangan, kompetensiyaviy va integrativ yondashuvlar ta’lim jarayonini har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi. Ushbu yondashuvlarning o‘zaro uyg‘unlashuvi pedagogik diagnostika jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Zamonaviy ta’lim tizimida pedagogik diagnostika ta’lim sifatini boshqarish, o‘quvchilarning rivojlanish dinamikasini aniqlash hamda ta’lim jarayonini takomillashtirishga xizmat qiluvchi muhim ilmiy-amaliy mexanizm sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu sababli pedagogik diagnostika metodologiyasini yanada rivojlantirish, uning nazariy asoslarini boyitish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan integratsiyalash pedagogika fanining muhim ilmiy yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. - Москва: Педагогика, 1995.

2. Tolipov O‘., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari. – Toshkent, 2006.
3. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2014.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.